

ого нашої країни та повинна здійснюватися через призму нормативно-правових та організаційних способів.

Список використаних джерел

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Рабінович П. Основоположні права людини: соціально-антропна сутність, змістова класифікація / П. Рабінович // Право України. – 2010. – № 2. – С. 18-23.
3. Скакун О.Ф. Теория государства и права: учеб. / О.Ф. Скакун – Х., 2000. – 704 с.
4. Оніщук М. Проблеми забезпечення прав людини в Україні: від Загальної Декларації прав людини – до сьогодення / М. Оніщук // Право України. – 2009. – № 4. – С. 29-35.
5. Льченко І. Деякі питання застосування Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та практики Європейського суду з прав людини в Україні / І. Льченко // Право України. – 2009. – № 10. – С. 145-148.

Ключові слова: права громадянина, демократична держава, соціальні гарантії, юридичний механізм, декларативні норми.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Кулі-Іванченко К. К.

***Раицк Катерина Валентинівна,
Бобік Вікторія Василівна***

студентки 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»

СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ДЕМОКРАТИЧНОЇ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ

Рух до громадянського суспільства є однією з провідних демократичних тенденцій сучасного розвитку. За останні десятиріччя відбулися значні зміни на політичній карті світу: панування тоталітарно-авторитарних режимів на значній частині європейського континенту залишився в минулому [2, с. 68].

Реалізація самого ж громадянського суспільства в Україні, яка була частиною Російської імперії, а згодом і СРСР, була в принципі неможлива. Радянська держава насаджувала у свідомості суспільства ідею пріоритетності інтересів держави над інтересами кожного громадянина. У той час держава була понад усе, вона вважалася

найбільшою цінністю і метою, при цьому окремий індивід не становив ніякої цінності.

Сучасне розуміння цього явища формувалось разом з ідеями класичного європейського конституціоналізму. Його започаткували у своїх працях такі мислителі XVII ст., як Г. Гроцій, Т. Гоббс, Дж. Локк та ін. Вагомий внесок у розвиток теорії громадянського суспільства у наступному столітті зробили представники епохи Відродження – Ж.-Ж. Руссо, Ш.Л. Монтеск'є, В. Гумбольдт, Д. Віко та інші. Проблематика громадянського суспільства не є новою і для сучасної вітчизняної юридичної науки. Її досліджували такі вчені, як І. Кресіна, О. Скакун, О. Скрипнюк, В. Тимошенко, Ю. Тодика, А. Колодій, В. Лемак, В. Тацій, та ін. Проте слід зазначити, що у юридичній літературі поки що немає усталеного розуміння як самого поняття громадянського суспільства, так і шляхів його побудови в Україні.

На сучасному етапі розбудови в Україні правової демократичної держави, як і становлення всієї сукупності форм та механізмів громадянського суспільства – це тривалий процес, який забезпечує напрями самовиразу й ідентифікації, відкриває інтереси і погляди громадян, покращує політичне сприйняття і потенціал, стимулює потяг окремого індивіда до демократії [1, с. 67]. Громадянське суспільство – це сфера самореалізації вільних громадян і добровільно сформованих інститутів та організацій, огорожених від прямої та довільної регламентації діяльності цих громадян і організацій з боку державної влади.

В основі концепції громадянського суспільства лежить проблема взаємовідносин людини з політичною владою, суспільства з державою. Будь-яка, навіть найдемократичніша влада постійно виявляє тенденцію до розширення своїх повноважень і встановлення тотального контролю над суспільством. Концепція громадянського суспільства протиставляється цій негативній тенденції. Її сенс полягає в тому, щоб шляхом розмежування держави і суспільства зробити їх партнерами, обмежити можливий негативний вплив держави на суспільство, зрештою, щоб захистити суспільство від держави [3, с. 30].

В умовах демократії громадянське суспільство поряд з політичними партіями слугують додатковим, альтернативним каналом виразу інтересів і думок. Під час такого виразу інтересів збільшується політичне сприйняття і потенціал громадян. Також в громадянському суспільстві гармонізуються індивідуальні інтереси і колективні. Таким чином, у межах громадянського суспільства відбувається громадянська соціалізація, тобто засвоєння і підтримка людьми прикладів і стандартів поведінки, норм культурних цінностей і орієнтирів, у яких враховується існування суспільства в цілому, визнається демократичний процес та людина вважається найбільшою соціальною цінністю.

Громадянське суспільство як сфера недержавних суспільних інститутів і відносин тією чи іншою мірою існує за будь-якого суспільного ладу й політичного режиму. Але саме тією чи іншою мірою воно може існувати у розвиненому вигляді, як це має місце за демократії, а може поглинатися державою й існувати лише в зародковому стані, як це відбувається за тоталітарного режиму [5, с. 210].

Одним з найважливіших індикаторів громадянського суспільства на інституційному рівні його аналізу є відповідне законодавче підґрунтя. Цей законодавчий базис складають як закони, що гарантують особам індивідуальні і групові свободи, які надані їм для реалізації їхніх широко породжених інтересів, так і закони, що регламентують діяльність громадських організацій [4, с. 75]. Аналіз законодавчого фундаменту громадянського суспільства в Україні показує, що він є недостатньо міцним. Про це свідчить низький рівень ефективності правової системи.

Таким чином, основні ідеї про права і свободи людини і громадянина мають утверджуватися не тільки, як індивідуальні права окремої людини держави, а трансформуватися і втілюватися в життя вже в громадянському суспільстві через інституції, які мають статус юридичних осіб. Належне функціонування громадянського суспільства та утвердження і забезпечення прав і свобод людини і громадянина можливо лише в демократичній правовій державі, яка повинна забезпечувати кожному громадянину захист прав і свобод.

Список використаних джерел

1. Прокопюк В. С. Громадянське суспільство і демократизація / В. С. Прокопюк // Вісник: Філософія. Політологія. Вип. 32. – 2000. – С. 61-63.
2. Ракул В. Конституційні засади становлення і розвитку громадянського суспільства в Україні / В. Ракул // Юридический вестник. – 2002. – № 2. – С. 66-72.
3. Філик Н. Необхідність побудови громадянського суспільства в Україні / Н. Філик // Збірник наукових праць за матеріалами Міжнар. наук. конференції студентів та аспірантів «Актуальні проблеми правознавства очима молодих вчених». Хмельницький, 2002. – Спецвипуск № 1. – С. 30-32.
4. Цвих В. Ф. Основні концепції виникнення та формування громадянського суспільства / В. Ф. Цвих // Вісник КНУТШ: Філософія. Політологія. – Вип. 35. – 2001. – С. 75-81.
5. Шляхтун П. П. Сутність і структура громадянського суспільства / П. П. Шляхтун, Л. В. Слінченко // Вісник Київ. нац. університету ім. Тараса Шевченка. Філософія. Політологія. – 2002. Вип. 42-45. – С. 207-211.

Ключові слова: громадянське суспільство, демократія, правова держава, людина, права і свободи.

Науковий керівник: к. ю. н. Кулі-Іванченко К. К.